

Гнатовська А.І.

*Чернівецький факультет Національного університету
«Одеська юридична академія», асистент кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права*

БЮДЖЕТНА КОМПЕТЕНЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Врегулюючи суспільні відносини, бюджетне право визначає коло їх учасників, яких наділяє юридичними правами та обов'язками, що забезпечують можливість використання грошового фонду певної території відповідно до завдань та функцій органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Поняття суб'єкта права є ключовим для кожної правової науки, оскільки суб'єкт права – це потенційний суб'єкт правовідносин, який безпосередньо реалізує надані законом права та обов'язки (Финансовое право: Учебник / Под ред. М.В. Карасевой. – М., 2002. – С. 101).

Суб'єктами правовідносин є особи та організації, за якими визнана законом особлива юридична риса правосуб'єктності, яка дає можливість брати участь в різноманітних правовідносинах з іншими особами та організаціями (Теория государства и права. Учебник / под. ред. М.Н. Марченко. – М., 2001. – С. 531).

У сфері публічного права М.М. Марченко визначає окрему групу суб'єктів – органи держави, які виступають як самостійні суб'єкти права для реалізації владних функцій держави, управління та правосуддя (Теория государства и права. Учебник / под. ред. М.Н. Марченко. – М., 2001. – С. 534).

Особливість державно-владних суб'єктів полягає в тому, що їх правосуб'єктність цілком залежить від їх компетенції, яка визначена в нормах законів.

Компетенція є сукупністю встановлених повноважень, прав та обов'язків конкретного органу, крім того компетенція визначає його місце в системі органів влади. Зміст поняття компетенції включає в себе предмет відання (те, на що розповсюджуються повноваження); права та обов'язки (безпосередньо дії, які має здійснювати орган або посадова особа); відповідальність за якість реалізації покладених повноважень; відповідність реальних дій поставленим цілям, задачам та функціям. Тобто компетенція є правовим засобом визначення ролі та місця конкретного суб'єкта в управлінському процесі, шляхом законодавчого закріплення за ним відповідного кола повноважень.

Бюджетний кодекс України визначає, що учасниками бюджетного процесу є органи, установи та посадові особи, наділені бюджетними повноваженнями (правами та обов'язками з управління бюджетними коштами).

Органи місцевого самоврядування є суб'єктами бюджетних правовідносин, оскільки вони наділені бюджетною компетенцією, яка базується на нормах Конституції України та нормах Бюджетного кодексу України, а самі територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання (ч. 1 ст. 143 Конституції України);

➤ територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування встановлюють місцеві податки і збори відповід-

но до закону (ч. 1 ст. 143 Конституції України);

- обласні та районні ради затверджують районні і обласні бюджети, які формуються з коштів державного бюджету для їх відповідного розподілу між територіальними громадами або для виконання спільних проєктів та з коштів, залучених на договірних засадах з місцевих бюджетів для реалізації спільних соціально-економічних і культурних програм, та контролюють їх виконання (ч. 2 ст. 143 Конституції України);

- виконавчі органи місцевих рад отримують від Міністерства фінансів України особливості складання розрахунків до проєктів бюджетів на наступний бюджетний період (ч. 1 ст. 75 Бюджетного кодексу України);

- проєкт рішення про місцевий бюджет схвалюється місцевою державною адміністрацією чи виконавчим органом відповідної місцевої ради та виноситься на затвердження відповідної місцевої ради (ст. 76 Бюджетного кодексу України);

- місцеві бюджети для яких у державному бюджеті визначаються міжбюджетні трансферти, на наступний бюджетний період затверджуються рішенням відповідної місцевої ради (ст. 77 Бюджетного кодексу України);

- виконавчі органи відповідних місцевих рад або сільські голови забезпечують виконання відповідних місцевих бюджетів (ст. 78 Бюджетного кодексу України);

- міські ради міст за чітко визначених законодавством умовами може здійснювати місцеві зовнішні запозичення (ч. 3 ст. 16 Бюджетного кодексу України).

Спираючись на аналіз бюджетних повноважень органів місцевого самоврядування, можна сказати, що вони знаходяться на найнижчому щаблі в системі органів державної влади, які наділені бюджетною компетенцією. Усі рішення які приймаються місцевими радами повинні базуватись виключно на нормативно-правових актах прийнятих в цій сфері Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, Міністерством фінансів України, тощо. Таке становище є зрозумілим, оскільки в ієрархії нормативно-правових актів, акти органів місцевого самоврядування мають найменшу юридичну силу. Проте, на нашу думку, було б доречним в сфері формування та використання місцевих бюджетів надати більшій самостійності та незалежності органам місцевого самоврядування щодо окреслення кола джерел доходів у місцеві бюджети, а також зменшення контролю з боку органів виконавчої влади за реалізацією видаткової частини бюджету.

Бюджетна компетенція органів місцевого самоврядування є важливим та основоположним елементом всієї компетенції органів, які реалізують владу на місцях від імені

територіальних громад, оскільки саме якість та своєчасність реалізації покладених на них функцій в бюджетній сфері впливає на фінансовий стан всієї адміністративно-територіальної одиниці, на розвиток господарської сфери, на забезпечення соціального захисту населення тощо.